

De substantiële schending van de Verenigde Staten van het Hoofdkwartierverdrag van de VN en de zaak voor permanente verplaatsing naar Genève

De Verenigde Naties bestaan om een universeel forum te bieden waar soevereine staten als gelijken delibereren. Dit principe van universaliteit is alleen levensvatbaar als alle lidstaten zonder politieke discriminatie toegang hebben tot het hoofdkwartier van de organisatie.

Het **Hoofdkwartierverdrag van 1947** tussen de Verenigde Naties en de Verenigde Staten heeft dit principe vastgelegd. De VS, als gastland, hebben beloofd de doorreis van vertegenwoordigers van lidstaten van en naar het VN-hoofdkwartier niet te belemmeren. Recente gebeurtenissen – met name de **weigering van visa aan de Palestijnse delegatie** in september 2025 en de **intrekking van het visum van de Colombiaanse president Gustavo Petro** enkele dagen later – tonen echter aan dat de VS deze verplichting niet zijn nagekomen. Dit zijn geen geïsoleerde misstappen, maar onderdeel van een politiek patroon dat gericht is op critici van het Amerikaanse beleid in het Midden-Oosten.

Dergelijk gedrag vormt een *substantiële schending* van het Hoofdkwartierverdrag. Volgens internationaal recht geeft een substantiële schending de andere partij – in dit geval de Verenigde Naties – het recht om haar verplichtingen op te schorten of te beëindigen. De Algemene Vergadering, die haar gezag uitoefent onder **Artikel 20 van het VN-Handvest**, zou moeten reageren door haar zittingen permanent naar Genève te verplaatsen.

De juridische zaak: Substantiële schending van het Hoofdkwartierverdrag

Artikel 13 van het Hoofdkwartierverdrag verplicht de Verenigde Staten om ongehinderde toegang te garanderen voor vertegenwoordigers van lidstaten die VN-vergaderingen bijwonen. Deze verplichting is absoluut: zij is niet afhankelijk van de politieke inhoud van de toespraak van een afgevaardigde of van de bilaterale betrekkingen tussen de VS en de staat van de afgevaardigde.

Bewijs van schending in 2025

- **Weigering van visa aan de Palestijnse delegatie:** De VS weigerden visa aan Palestijnse functionarissen, waaronder president Mahmoud Abbas, waardoor persoonlijke

deelname aan de Algemene Vergadering werd verhinderd. Abbas sprak de Algemene Vergadering op afstand toe op 25 september 2025.

- **Intrekking van het visum van president Gustavo Petro:** Op 27 september trokken de VS het visum van Petro in kort nadat hij deelnam aan een pro-Palestijnse demonstratie in New York en het Amerikaanse beleid ten aanzien van Israël bekritiseerde.
- **Breder patroon:** Deze acties passen in een bredere trend van de bereidheid van de VS om delegaties te belemmeren die politiek ongemakkelijk worden geacht.

Het **precedent van 1988** is duidelijk: toen de VS een visum aan Yasser Arafat weigerden, stemde de Algemene Vergadering ervoor om haar zitting in Genève te houden. Dit toont zowel de capaciteit van de VS om haar verplichtingen te schenden als de bevoegdheid van de Vergadering om te handelen.

Substantiële schending onder internationaal recht

Artikel 60 van het **Verdrag van Wenen inzake het recht der verdragen (1969)** definieert een substantiële schending als de overtreding van een bepaling die essentieel is voor het bereiken van het doel van een verdrag. Het doel van het Hoofdkwartierverdrag is om universele toegang te garanderen. Herhaalde visumweigeringen en -intrekkingen ondermijnen dit doel rechtstreeks.

De Verenigde Naties, als de niet-schendende partij, hebben het recht om het verdrag als nietig te beschouwen.

De bevoegdheid van de Algemene Vergadering om te verplaatsen

Artikel 20 van het VN-Handvest bepaalt dat de Algemene Vergadering bijeenkomt “op het tijdstip en de plaats die zij zelf bepaalt”. Deze bevoegdheid is onafhankelijk van de Veiligheidsraad; er is geen veto over vergaderlocaties.

Daarom kan de Algemene Vergadering een resolutie aannemen die:

1. De VS verklaart in substantiële schending van het Hoofdkwartierverdrag;
2. Haar bevoegdheid om haar vergaderlocatie te bepalen bevestigt;
3. Haar zittingen naar Genève verplaatst.

Als de VS bezwaar maken, behoort het geschil tot de **Internationale Gerechtshof (ICJ)**. Artikel 21 van het Hoofdkwartierverdrag voorziet al in arbitrage en, bij gebrek daaraan, in de jurisdictie van het ICJ. De Algemene Vergadering kan ook een **adviesopinie** vragen onder Artikel 96 van het Handvest.

Praktische haalbaarheid van verplaatsing naar Genève

Genève huisvest al het **VN-kantoor in Genève (UNOG)**, de **WHO**, de **ILO**, de **UNHCR** en vele andere agentschappen. Het Palais des Nations organiseerde in 1988 de Algemene

Vergadering en heeft schaalbaarheid aangetoond door middel van grote conferenties, meest recentelijk UNCTAD16 in 2025.

Diplomatieke missies

Bijna alle lidstaten onderhouden al permanente missies in Genève. Verplaatsing zou uitbreiding vereisen, maar de kosten zouden worden gecompenseerd door besparingen uit het sluiten of verkleinen van kantoren in New York, waar onroerend goed en levensonderhoudskosten veel hoger zijn.

Kader van het gastland

Zwitserland heeft een lang bestaand juridisch kader voor VN-operaties. Een uitgebreid gastlandverdrag kan soepel worden onderhandeld, gezien de bestaande rol van Genève als VN-hub.

De kosten voor de Verenigde Staten

- **Werkgelegenheid:** Het VN-secretariaat heeft **7.500-8.000 medewerkers in New York**, van wie velen Amerikaanse burgers of ingezetenen zijn. Hun vertrek zou direct de lokale werkgelegenheid verminderen.
- **Aannemers:** Catering-, schoonmaak-, transport- en conferentiedienstbedrijven zouden aanzienlijke contracten verliezen.

Verliezen gerelateerd aan diplomatieke missies

- **Permanente missies:** De sluiting of verkleining van ~190 diplomatieke missies in New York zou de vraag naar kantoren, appartementen en ondersteunende diensten verminderen. Duizenden lokale werknemers zouden worden getroffen.

Toerisme en gastvrijheid

- **Week van de Algemene Vergadering:** De jaarlijkse instroom van duizenden diplomaten, media en NGO's injecteert miljoenen in de gastvrijheids- en toerismesectoren van New York.
- **Totale bijdrage:** Studies schatten dat de VN-gemeenschap jaarlijks **3,69 miljard dollar** genereert voor de economie van New York, en ongeveer **16.000 banen** ondersteunt. Over een decennium zouden de cumulatieve verliezen ongeveer **40 miljard dollar** bedragen.

Symbolische en strategische kosten

- **Verlies van zachte macht:** Het hosten van de VN geeft Washington dagelijkse toegang tot wereldleiders. Verplaatsing zou het land van dit unieke diplomatieke voordeel beroven.
- **Geopolitieke nederlaag:** De verplaatsing zou worden gezien als bewijs dat de VS niet vertrouwd kunnen worden als neutrale gastheer, wat hun claim op leiderschap van een op regels gebaseerde internationale orde ondermijnt.

Anticiperen op tegenargumenten van de VS

- **Soevereïjn recht op grenscontrole:** De VS kunnen stellen dat visumbeslissingen soevereine daden zijn. Door het Hoofdkwartierverdrag te ondertekenen, hebben de VS echter uitdrukkelijk hun soevereiniteit in deze context beperkt.
- **Veiligheidsrechtvaardigingen:** De VS kunnen terrorisme of openbare orde aanvoeren. Maar de systematische weigering van critici, niet van veiligheidsrisico's, verradt politieke intenties.
- **Budgettaire hefboom:** Washington kan dreigen zijn bijdrage van 22% aan het VN-budget in te houden. Dergelijke bedreigingen zouden echter alleen de perceptie van kwade trouw versterken en de diversificatie van VN-financiering kunnen versnellen.

Routekaart voor de Algemene Vergadering

1. **Aannemen van een resolutie** die de visumpraktijken van de VS veroordeelt als een schending van het Hoofdkwartierverdrag en de bevoegdheid van de Algemene Vergadering om haar vergaderlocatie te bepalen bevestigt.
2. **Verzoek om een adviesopinie van het ICJ** om de juridische basis voor verplaatsing te versterken.
3. **Onderhandelen met Zwitserland** om het gastlandverdrag uit te breiden voor permanente zittingen van de Algemene Vergadering.
4. **Gefaseerde verplaatsing** beginnend met de zitting van de Algemene Vergadering in 2026 in Genève, en vervolgens uitbreiding naar andere hoofdkwartierfuncties indien nodig.

Conclusie

De herhaalde obstructie door de Verenigde Staten van delegaties door politiek gemotiveerde visumweigeringen en -intrekkingen is een *substantiële schending* van het Hoofdkwartierverdrag. De Algemene Vergadering is niet verplicht dit te tolereren. Zij heeft zowel de juridische autoriteit als de praktische middelen om haar zittingen naar Genève te verplaatsen.

Een dergelijke verplaatsing zou de VS miljarden aan economische verliezen en een significante reputatieschade toebrengen, terwijl de onafhankelijkheid en universaliteit van de Verenigde Naties worden bevestigd. Als de VS deze beslissing betwisten, kunnen zij het geschil voorleggen aan het ICJ.

De tijd is gekomen voor de Verenigde Naties om vastberaden te handelen. Om haar integriteit, universaliteit en geloofwaardigheid te beschermen, zou de Algemene Vergadering permanent naar Genève moeten verplaatsen.